

Fra Gregorio Alasia da Sommaripa.

Spisal Lovro Žváb.

Vslovenski književnosti imamo zlasti o prvi dôbi obilo praznín, ki se izvestno ne bodo dale nikoli podpolno izravnati; v stoletjih so pogreznile važne vesti v zabljenja bezdno, i mi liki pomorščaki v veliki opasnosti nad neizmérno globíno — mečemo kotvo, nadejoči se pod seboj trdih tal, iz katerih nam boče moči morebiti s trudom in pótnim čelom rešiti posamičnih malih podatkov. O nekaterih vrstnikih Trubarjevih znamo že le gola imena in še ta so često nedostatna. — Fra Gregorio Alasia da Sommaripa je živel v začetku sedemnajstega veka v Servitskem samostanu Divinskem. O tem moži smo vedeli doslój samó, da je bil 1607. l. objavil v Vidnu natisnen „Vocabolario Italiano, e Schiano“; za tega delj ne boče vsaj nekaterim č. čitateljem neugodno, če jim podamo kratko črtico ob omenjenem književniku.

Divinsk poveljnik grof Rajmund VI. ‚Conte della Torre-Valsassina‘, zvan tudi ‚Rajmund starejši‘ (Raimondo il Vecchio), bil je na dvoru imenit dostojanstvenik; sám cesar je želel 1594. leta biti kršten kum nekemu Rajmundovemu sinku, kateri posel je bil v cesarjevem imeni opravil grof Attems, ter Rajmund je zastopal cesarja o krščenji hčerke nadvojvode Karola. Rajmund je bil cesarsk poslanik (orator caesareus) v Rimu in v Benetkah, a imel je tudi vsa svojstva, — pišó vlaški zgodovinarji — ki so neobhodno potrebna državinemu zastopniku namenjenemu dogovarjat se s tujimi vladarji o javnih znatnih poslih. Pobožen mož je bil; s pismi, hranjenimi v Divinskem arhivu, osvedočimo se lahko, kakó ga je spoštoval papež Kliment VIII. Priznanja vredna je Rajmundova ustanovitev Servitskega samostana, katera nam dokazuje, da so globoko bila vkorénjena v njem verska načela. Da bi tudi on po svoji vzmožnosti zagrádil daljšo pot protestantom, sezida 1591. l. v Divinu cerkev ter pokliče tija Servite (Servi di Maria, kakeršni so se že nahajali v Gradišči [Gradiški] in Kopru), da bi utrjevali narod v véri z lepimi vzgledi, poučevali ga s propovedmi ter osnovali učilišče, v katerem bi izjasnjevali razen ostalih tedanjih znanstev i bogoslovske nauke vsem ónim pod njega oblástjo, ki bi

radi bili duhovni; kajti v óno dobo je nedostajalo bogoslovij. Dogovoril se je v 17. dan septembra meseca 1598. leta v Ferrari z vrhovnim poglavarjem Servitskega redú, z Angelom Marijo Montursio; ta dogovor se čuva v Divinskem gradu. Znameniti ter učeni so zatorej morali biti vsaj nekateri očetje v novem zavodu!

Vrnivši se Rajmund 1601. l. iz Rima — še v istem letu 20. aprila so bili načeli zidati Divinsk samostan — privede s seboj Fra Gregorja Alasijo da Sommaripa, ki je čital prvo svojo mašo v Divinu 1602. l. ter vodil do konca 1607. l. samostansko obítelj.

Rajmund VI. je umrl na Dunaji 17. avgusta 1623. l. Ostavil je štiri sine; tretjega so zvali Rajmundka (Raimondino ali Raimondo VII.), ki je bil duhoven „canonico preposito di Trento,“ zatem opat (z mitro) v Perisu v Alzáciji; četrtemu sinu je bilo ime Ivan Matija, a tega niso bili posvetili. G. Levstik, govoreč v „Ljublj. Zvonu“ l. 1881. l. na 772. str. o našem književniku Gregorji da Sommaripa ter o njega slovníčku, pravi: „... svoj predgovor, posvečen gospodu Matiji della Torre, Conte di Valsasina, Preposito e Canonico di Trento etc.“ Alasija podpisuje na konci takó: „Di Duino li 15. Marzo. 1607.“ Izvestno je zatorej imel Rajmundek še drugo krstno imé: Matija, kajti vidi se, da knjižica ní mogla biti drugemu posvečena, négo li samó Rajmundku, kateri je septembra meseca 1623. l. še živel. —

Cesar Josip II. je 1783. leta zatrl tudi v Divinu Servitski red, čegar arhiv je denès raztresen in razgubljen (archivio, ora disperso, dei Patri Serviti di Duino). —

Ta izvéstja sem posnel iz vlaških tiskovin: „L'Istria“ 1850. na 27. str., „L'Istria“ 1852. na 10. str., „Dr. Kandler, Indicazioni ecc.“ 1855. na 91. str., sosebno pa iz R. Pichlerja zgodovine: „Il castello di Duino, Trento 1882.“ na 54., 86., 347., 349., 351., 362., 370. — 372. in 374. strani. Pichler razglaša od 449.—469. strani nekatere „epigrafi“; med temi je za nas Slovéne najzanimljivejši nádpis (na 461. str.), ki se nahaja v veži pred stolbami bivšega Servitskega samostana Divinskega. Napraviti je dal ta spomenik „posteritatis gratia“ baš naš Gregor Alasija 1606. leta ter slóve takó:

Raimundus Comes a Turri et Valsaxinae convenit aedificare
Hoc Coenobium cum Priori Generali Servorum Angelo Maria
Florentino anno Domini MDXCVIII, anno autem MDCI Ro-
ma discedens
Orator Caesareus, secum duxit Fr. Gregorium Alasiam
De Sumaripa eiusdem Ordinis, qui suam primam Missam

Ibi celebravit anno MDCII hocque Monasterium rexit
 usque
 Ad totum MDCVII, quo anno die XX Aprilis aedifi-
 cium coeptum est
 P. M. Franciscus Casasupra de Gentilino et
 P. M. Philippus Alexandrinus Prior Generalis visitavit
 Idem Fr. Gregorius eodem anno MDCVI posteritatis
 gratia
 Facere fecit.

Slovenska književnost.

I.

Slovenska mati.

Podučna knjiga materam, kakó naj sebe in svoje otroke zdrave obvarjejo. Spisal dr. Kočevar. V Ljubljani 1882. 8, 48 str. Tiskala „Narodna Tiskarna“. Založil dr. Kočevar v Celji. — Cena 30 kr.

Slovensko slovstvo ima le malo v medicinsko stroko spadajočih knjig. Strogo znanstvenih nimamo in jih ne moremo imeti, a tudi popularnih je prav pičlo število. Razen še zastarelega dr. Prelogovega prevoda Hufelandove makrobiotike in že pošlega „Domačega zdravnika,“ kateri pa ni iz zdravnikovega peresa, donašale so Mohorjeve knjige nekaj krajših zdravstvenih spisov, n. pr. o koleri, o prvi pomoči v smrtnih nevarnostih itd. Popularne knjige za kmetsko ljudstvo, kako naj bi si ohranilo zdravje (Gesundheitslehre), še pogrešamo in želimo, da bi Mohorjeva družba kmalu našla pisatelja, kateri bi jej spisal tudi tako potrebno knjigo. Sicer pa jej ni treba pisatelja iskati, samo naprosi naj ga, da se loti še tudi tega dela, naprosi naj pisatelja „Slovenske matere“, g. dra. Kočevarja in slovenski narod bo imel knjigo, s katero se bo lahko smel ponašati, kakor se sme z ravno te dni na svetlo dano poučno istega pisatelja ponašati.

Popularna literatura narasta pri vseh narodih, zlasti imajo Nemci cele biblijoteke pouku prostejšega ljudstva namenjenih knjig. A navadno imajo vse te knjige toliko učenega balasta, da jih človek, kateri ni vsaj srednjih šol dovršil, ne razume in kar je v njih praktičnega zrna, skrito je pod plevelom učenih fraz. Pisateljem je na tem, da razkazujejo svojo učenost, pa nič menj tudi na tem, da ima knjiga toliko več tiskanih